

การเมืองเรื่องสุรากับยาสูบ

สุรากับยาสูบอยู่คู่สังคมโลกมานานมาก นานจนฝังตัวอยู่ในขนบธรรมเนียม และประเพณีของแต่ละประเทศ อย่างเช่น การดื่มสุรากลายเป็นกิจกรรมทางสังคมเพื่อการสังสรรค์ การเฉลิมฉลองเนื่องในพิธีต่าง ๆ ส่วนบุหรี่ยังเป็นตัวอย่างของความโก้ ความเท่ ความทันสมัย สุรากับยาสูบกลายเป็นของขวัญที่มอบให้กันเพื่อแสดงความเคารพ ความนับถือเนื่องในวาระต่าง ๆ เช่นนี้ทำให้ทั้งสุราและยาสูบกลายเป็นสินค้าที่ไม่ธรรมดา มีการกำหนดภาษีเพื่อสร้างรายได้ให้แก่รัฐ รวมถึงการทำธุรกิจค้าสุราและยาสูบแบบผูกขาด สร้างรายได้เป็นกอบเป็นกำแก่ผู้ผลิตสินค้าทั้ง 2 ชนิด และเป็นแหล่งรายได้ของเกษตรกรที่ปลูกพืชเป็นวัตถุดิบมาใช้ผลิตสุราและยาสูบ ทำให้สินค้าทั้ง 2 มีที่ยืนในสังคมอย่างมั่นคง ทั้งนี้ สังคมในอดีตไม่ได้มองว่าสุราและยาสูบเป็นสิ่งอันตราย

ต่อมาเมื่อความรู้ทางการแพทย์และสาธารณสุขดีขึ้น ก็พบว่า แท้จริงแล้ว สินค้าทั้ง 2 ชนิดเป็นสิ่งเสพติด และมีอันตรายมาก สุราเป็นสาเหตุของโรคเมรั้งตับ โรคหัวใจ และหลอดเลือด โรคทางจิตประสาท ความรุนแรง การทะเลาะวิวาท รวมทั้งเป็นต้นเหตุของอุบัติเหตุทางจราจร ซึ่งคร่าชีวิตคนปีละมาก ๆ ส่วนยาสูบก็เป็นสาเหตุสำคัญของโรคปอดเรื้อรัง รวมทั้งโรคเมรั้งปอด

เมื่อรู้ว่าเป็นสิ่งอันตราย วงการแพทย์และสาธารณสุขเริ่มไหวตัว พยายามสร้างความตระหนักให้กับประชาชนให้ลด ละ เลิกทั้งสุราและยาสูบด้วยกระบวนการต่าง ๆ หลหลายรูปแบบ เช่น การออกกฎหมายควบคุมการผลิต การจำหน่าย และการบริโภคสินค้าทั้งสอง การห้ามโฆษณา การขึ้นภาษีเพื่อลดการเข้าถึงสำหรับผู้มีรายได้น้อย การ

ตรวจจับผู้ซบถหลังดื่มสุรา การแสดงคำเตือนภัยติดอยู่กับสินค้า รวมถึงการรณรงค์สื่อสารสาธารณะอย่างกว้างขวาง รวมถึงการนำเอาภาษีการค้าสุรายาสูบส่วนหนึ่งมารณรงค์สร้างเสริมสุขภาพประชาชน

สำหรับประเทศไทย การดำเนินการที่ผ่านมานับว่าได้ผลพอสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การออกกฎหมายควบคุมการบริโภคสินค้าทั้ง 2 ชนิด การมีคณะกรรมการระดับชาติมาควบคุมกำกับงาน รวมไปถึงมาตรการทางสาธารณสุขและทางสังคมอีกมากมาย

แต่เนื่องจากสุราและยาสูบอยู่กับสังคมมานาน ทำให้ผลการควบคุมยังไม่เพียงพอที่จะลดการเสพของประชาชนอย่างเต็มที่ ดังนั้น นักวิชาการและนักเคลื่อนไหวสังคมต่างก็มุ่งหวังว่า ภาครัฐจะเพิ่มความเอาใจจริงเอาใจกับสินค้าทั้ง 2 ชนิด อย่างเช่นในช่วงที่หาเสียงเลือกตั้ง ผู้คนต่างก็เฝ้าดูว่า พรรคการเมืองใดจะมีนโยบายดี ๆ มาจัดการกับสิ่งเสพติดทั้ง 2 ชนิดนี้

แต่สิ่งที่ได้พบได้ยิน นอกจากจะไม่เอื้อต่อการควบคุมสุราและยาสูบแล้ว ยังอาจให้ผลตรงข้าม คือทำให้คนไทยเสพมากขึ้น และแน่นอนว่า ย่อมก่อให้เกิดอันตรายมากขึ้นไปด้วย

เรื่องของสุรา ในปี 2565 มีความเคลื่อนไหวที่จะแก้ไขพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต ซึ่งเป็นที่รู้จักกันทั่วไปว่า ร่าง พ.ร.บ. สุราก้าวหน้า เสนอโดยพรรคการเมืองฝ่ายค้านพรรคหนึ่ง โดยมุ่งหวังที่จะลดการผูกขาดการผลิตสุราโดยปลดถือการผลิตรายย่อยและสุราชุมชน ผู้เสนอกฎหมายนี้ระบุว่า ไม่ได้มุ่งให้คนเสพสุรามากขึ้นจากการดำเนินการในสภา ปรากฏว่า ร่าง พ.ร.บ. นี้ตกไป

อย่างฉิวเฉียด (เห็นด้วย 194 ไม่เห็นด้วย 196) ขณะนี้ปรากฏชัดแล้วว่า พรรคที่เคยเสนอ พ.ร.บ. นี้ได้เสียงมากที่สุดในการเลือกตั้ง และกำลังเป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาล ประกอบกับในช่วงหาเสียงก็ชูประเด็นแก้กฎหมายเพื่อลดการผู้ขาดการผลิตสุรา จึงเป็นไปได้ว่า พ.ร.บ. สุราก้าวหน้า จะมีโอกาสสัปดาห์เสนอใหม่อีกครั้งในไม่ช้า และมีโอกาสออกมาเป็นกฎหมายได้ เพราะมีเสียงสมาชิกจำนวนมากเพียงพอ

แม้ว่าทางพรรคที่เสนอ พ.ร.บ. สุราก้าวหน้าไม่ได้คาดหวังว่าประชาชนจะเสพแอลกอฮอล์มากขึ้น แต่การลดการผูกขาดน่าจะมีผลให้สุราราคาถูกลง และหาซื้อได้ง่ายขึ้น ก็คงเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายต้องเตรียมการเพื่อลดปัญหาที่จะตามมา ตัวอย่างที่เคยเห็นมาคือที่ประเทศมองโกเลีย การผลิตสุราอย่างเสรีทำให้เหล้าอดก้าของที่นั่นราคาถูกลงมาก (ต่างคนต่างผลิตและแย่งกันลดราคาเพื่อสร้างยอดขาย) จึงมีคนเมาที่ตายจนจำนวนหนึ่งนอนตายริมถนน เพราะเมาแล้วนอนพักริมทาง ในภาวะที่อุณหภูมิต่ำกว่าจุดเยือกแข็ง หลับเพลินไปจนแข็งตาย สภาพนี้คงไม่พบในประเทศไทย แต่ถ้าสุราราคาถูก ก็คงมีคนบริโภคเพิ่มขึ้นแน่ ผลร้ายจากสุราก็จะเพิ่มตามมา

ในส่วนของยาสูบ ดูแล้วไม่น่าจะมีปัญหา เพราะสังคมเริ่มรับรู้ถึงอันตรายอย่างกว้างขวางขึ้น แต่บริษัทยักษ์ใหญ่ข้ามชาติไหวตัวทัน ผลิตยาสูบรูปแบบใหม่ออกมาตีตลาดเรียกว่า บุหรี่ไฟฟ้า หรือ E-cigarette เน้นหนักที่สารนิโคติน ร่วมกับสารแต่งกลิ่น บรรจุในเครื่องมือสูบที่ดูน่าใช้ และประกาศว่ามีอันตรายน้อยกว่ายาสูบแบบเดิม ยาสูบชนิดใหม่นี้กำลังระบาดไปทั่วโลก ซึ่งก็น่าจะเป็นผลมาจากการทุ่มทุนโฆษณาของบริษัทบุหรี่ ร่วมกับการเข้าหานักกฎหมายของแต่ละประเทศเพื่อหาช่องทางอำนวยความสะดวกให้สามารถนำเข้าจำหน่ายได้

แม้ว่าข้อมูลเกี่ยวกับอันตรายของบุหรี่ไฟฟ้ายังมีไม่มากพอ เพราะเป็นสินค้าใหม่ เทียบกับบุหรี่ธรรมดา ซึ่งใช้เวลาเป็นสิบ ๆ ปีกว่าที่จะรู้ถึงอันตรายของมัน แต่สารนิโคตินก็เป็นสารเสพติดที่รุนแรง มีผลต่อการทำงานของสมอง และสารปรุงแต่งก็อาจทำอันตรายในระยะยาว ในเมื่อไม่สามารถห้ามการสูบบุหรี่มวนได้ในระยะนี้และในอนาคตอันใกล้ ทุกประเทศก็ไม่ควรเพิ่มปัญหาโดยการส่งเสริมยาเสพติดชนิดใหม่สู่ประชาชน อย่าว่าแต่ข้อมูลเกี่ยวกับอันตรายของบุหรี่ไฟฟ้าเริ่มทยอยรายงานออกมาอย่างไม่หยุดหย่อน

สำหรับประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา ด้วยอานิสงส์ของกฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ ทำให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าที่ผิดกฎหมาย ไม่สามารถนำเข้าประเทศได้ แต่ก็มี การลักลอบจำหน่ายกันแพร่หลายพอสมควร ขณะเดียวกัน ก็มีนักการเมืองจำนวนหนึ่ง พยายามผลักดันให้ บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าถูกกฎหมาย โดยอ้างว่าเพื่อประโยชน์ ในการเก็บภาษีเข้าเป็นรายได้ของประเทศ ซึ่งคิดดูแล้วไม่น่าจะคุ้มค่าเมื่อเทียบกับผลเสียที่ตามมา แต่เป็นที่น่าผิดหวังอย่างยิ่งที่พรรคการเมืองแทบทุกพรรคมองไม่เห็นปัญหานี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพรรคที่กำลังร่วมมือกันจัดตั้งรัฐบาล เพราะล้วนแต่มีนโยบายที่จะผลักดันให้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นสินค้าถูกกฎหมาย หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ จะร่วมกันส่งเสริมและเผยแพร่ยาเสพติดชนิดใหม่เข้าสู่ประเทศแล้วอย่างนี้ ความหวังในการลดพิษภัยของยาสูบคงมีได้ยาก

โดยสรุป แนวโน้มทางการเมืองในขณะนี้ ส่อแววที่จะ ทำให้การบริโภคสุราและยาสูบในประเทศไทยรุนแรงขึ้น เป็นผลให้ความสำเร็จที่เคยมีมาต้องหดหายไป แล้วใครเล่าจะมาช่วยแก้ปัญหาพิษภัยสุราและยาสูบให้ลดน้อยลงอย่างที่วงการสาธารณสุขทั่วโลกต้องการ?

นพ. วิวัฒน์ โรจนพิทยากร
บรรณาธิการ